

Ion Budai - Deleanu
Expresivitatea eposului comic

Dr. IULIAN BOLDEA
Universitatea „Petru Maior” Târgu-Mureș

Preocupările literare ale reprezentanților Școlii Ardelene sunt dominate de intenții moralizatoare, patriotice și ideologice, predominând traducerile, compilațiile sau imitațiile. Cu toate acestea, prin Ion Budai-Deleanu, Școala Ardeleană dă scrisului românesc pe primul său mare poet. Ion Budai-Deleanu s-a născut la 6 ianuarie 1760 în localitatea Cigmău (Hunedoara) și a murit la Lemberg (Lwow), la 24 august 1820. După studii efectuate la Seminarul de la Blaj, Budai-Deleanu urmează la Viena cursurile Facultății de Filosofie, apoi ale celei de teologie, la Colegiul „Sfânta Barbara” și din nou la Viena cursuri de drept. Scriitorul va adera la ideologia iluministă, fiind unul dintre corifeii Școlii Ardelene. A fost, o vreme, profesor la Blaj, după care se stabilește la Lemberg, ca secretar de tribunal și apoi consilier de curte. Ion Budai-Deleanu a fost preocupat de marile probleme ale epocii sale. Ca istoric și lingvist, el a susținut ideea romanității limbii și a poporului român. Operele sale de istorie și filologie cele mai importante sunt: *De originibus populorum Transsilvaniae*, *Temeiurile gramaticii românești*, *Dascălul românesc pentru temeiturile gramaticii românești*, *Lexicon românesc-nemțesc*, *Lexicon pentru cărturari*. Budai-Deleanu este mai ales autorul celei mai reușite epopei din literatura română, *Țiganiada sau Tabăra țiganilor*, care, însă, a intrat în conștiința publică abia la un secol după scrierea sa. O altă operă importantă a lui Budai-Deleanu este, de asemenea, poemul *Trei viteji*, care se distinge prin caracterul său satiric, poemul materializându-se printr-o schemă epică asemănătoare cu cea din *Don Quijote* de Cervantes. Sub aparența unor întâmplări și aventuri comice, se ascund unele aspecte caracteristice societății vremii. Aventurile celor trei

personaje principale constituie pretexte epice care scot în evidență moravuri și caractere contemporane autorului.

În perioada în care scrie Ion Budai-Deleanu, operele reprezentanților Școlii Ardelene aveau un caracter militant și polemic pronunțat. Aceste scrieri, deși nu pot fi înscrise în sfera literaturii artistice, depășesc cu mult rigiditatea și caracterul preponderent documentar al cronicilor. Aceasta, în primul rând, pentru că lucrările aveau o finalitate propagandistică, ele urmărind să convingă, să demonstreze și, în același timp, să ilustreze unele idei iluministe. Budai-Deleanu e singurul dintre corifeii Școlii Ardelene care și-a dezvoltat înclinațiile sale spre poezie, el mărturisindu-și intenția de a elabora „*un product nou*.” Trebuie observat faptul că Budai-Deleanu nu a fost doar scriitor, ci și teoretician al literaturii, având, așadar, o conștiință superioară a resorturilor scrisului și a relațiilor dintre opera literară și societate. Astfel, scriitorul consideră că stilul poetic se deosebește în mod fundamental de limbajul cotidian, de limba de toate zilele; acest stil cu valențe poetice nu permite cuiva să vorbească „*de obște, sau ca în voroava de toate zilele, ci mai vârtos are deosebite regule și vorbește pe scurt, ba și multe cuvinte lasă afară și trebuie să înțaleagă ca și când ar fi puse*.” Intenția, declarată, a lui Budai-Deleanu a fost aceea de a introduce în literatura română un nou gen de poezie, gen care presupunea existența și valorificarea unei limbi literare bogate și diversificate, cu posibilități dintre cele mai nuanțate și mai largi de exprimare. Scriitorul constată, însă, că acest instrument lingvistic nu este încă pe deplin format, limba epocii dând, mai curând, impresia de căutare a unei albi proprii, de decantare a unui relief particular, de nesiguranță. Această impresie rezultă, desigur, din lipsa de stabilitate a tiparelor lingvistice din toate domeniile limbii, astfel încât limba literară se afla într-o perioadă de tranziție, într-o fază a stabilirii normelor și modelelor ce-i vor determina configurația definitivă. Budai-Deleanu resimte acest handicap al „neajungerii limbii,” subliniind însă că „*vreme ar fi să începem o dată a ne cunoaște limba și a vorbi cum să cuvine*.” Autorul a luptat împotriva acestui neajuns, creând un stil original și, în același timp, selectând riguros mijloacele de expresie, prin valorificarea activă, permanentă a limbii populare. Se poate, cu drept cuvânt, afirma că Ion Budai-Deleanu

este cel care a pus temeiurile limbii poetice românești. E vorba, cum arăta și Ioana Em. Petrescu, de momentul în care, într-un gest de autoreflexivitate, poezia capătă conștiință de sine, își analizează instrumentele și mijloacele, fiind „recunoscută ca un mod de existență a spiritului.” Se știe că pentru Miron Costin, de pildă, scriitor era doar istoricul sau filosoful; în schimb, pentru Budai-Deleanu modelul scriitoricesc era reprezentat de poet, de acea ființă vizionară ce dă trup mitului, reflectând frumusețile și contradicțiile realului prin filigranul versului.

Dacă *Țiganiada* este o epopee eroi-comică, de substrat fabulos, în poemul neterminat *Trei viteji* autorul are ca punct de plecare toposul nebuniei involuntare, reactivat în baroc și în iluminism, dar și sugestiile romanului lui Cervantes. Poemul se dezvoltă prin reliefaarea dezacordului dintre fapte, întâmplări, personaje și tonalitatea expunerii. Eroii poemului, Becicherec Iștoc de Uramhaza, chir Calos de Cucureaza și Născocor de Cârlibaba, configurează, prin rătăcirile lor, un spațiu al nebuniei delimitat prin evaziunea din timp sau prin contradicția dintre erou și timpul în care trăiește. Deși neterminat, poemul *Trei viteji* ilustrează din plin vocația epică a lui Budai-Deleanu, disponibilitățile sale spre farsa limbajului și spre acele zone unde realul și fantasticul se îngână, calități ce vor fi amplificate în *Țiganiada*, sinteză a unor surse universale și a unor elemente naționale ori regionale specifice. Ioana Em. Petrescu remarcă, justificat, că „deși conține elemente clasice, baroce și romantice, *Țiganiada* nu se lasă integrată definitiv, în întregul ei, nici unuia din aceste curente și rămâne expresia aspirației lui Budai-Deleanu de a descoperi, pe urmele lui Homer, condiția originară a poeziei. Intrată în conștiința culturii române la un secol după ce a fost scrisă, opera lui Budai-Deleanu nu a putut deveni o componentă activă, modelatoare a poeziei naționale; ea a fost anexată, dar nu asimilată de o literatură care își făurise, între timp, alte căi. Necunoscându-l pe Budai-Deleanu, literatura română își ignorează însă, până târziu, câteva din posibilitățile ei latente, pe care geniul poetului ardelean le relevase: în primul rând vocația ironică și vocația spre echilibru a unei spiritualități de o fundamentală clasicitate; în al doilea rând, vocația epică.” Se poate spune

că împletirea strânsă a filosofiei iluministe cu limbajul policrom și cu revelațiile viziunii folclorice fac din *Țiganiada* o capodoperă a literaturii române. În domeniul filologiei, Budai-Deleanu crede, ca și Petru Maior, că limba română provine din limba latină populară, însă el urmărește și influențele slave sau cele din substratul dacic în cadrul fizionomiei limbii române. De asemenea, Budai-Deleanu are marele merit de a fi prefigurat studiul comparativ al limbilor romanice, introducând și o terminologie gramaticală viabilă. Reprezentant al Școlii Ardelene, animat de idei și elanuri iluministe, Ion Budai-Deleanu e o figură emblematică pentru începuturile modernității literaturii noastre. *Țiganiada* este un amestec de asumare a convenției și de parodiare a „procedului”, de travestire și de naturalețe, de epic și ludic.

Capodopera lui Ion Budai Deleanu, *Țiganiada*, este, cum s-a spus, primul mare monument literar al culturii românești. Budai-Deleanu s-a inspirat, în scrierea operei sale, din Vergiliu, Torquatto Tasso, Tassoni, Milton etc. Cu toate aceste influențe, opera rămâne profund originală, mai ales prin „calitatea morală a materialului omenesc manevrat” (D. Popovici). Subintitulată „poemation eroi-comico-satiric,” epopeea lui Budai-Deleanu e construită în două registre: un registru eroic, unde sunt relatate faptele de glorie ale lui Vlad Țepeș, și un registru comic, ce redă mișcările țiganilor între Bărbătești și Inimoasa, cu toate peripețiile prin care trec aceștia în drum spre Spăteni. Ioana Em. Petrescu subliniază, de altfel, caracterul de mixtură, de sinteză a genurilor și modalităților literare pe care opera lui Budai-Deleanu l-ar justifica („*Țiganiada* este o epopee mixtă, în care eroicomicul fuzionează cu eroicul pur”). *Prologul* și *Epistolia închinătoare* încadrează mărturisirea autorului despre „neajungerea” limbii în scrierea operei sale, dar și despre sursele de inspirație valorificate. Umorul, cu ușor accent parodic, se situează între ironie și autoironie: „*Eu (spuind adevărul) vrui să mă răpez într-o zburată tocma la vârful muntelui acestui, unde e sfântariul muselor, ca să mă deprind întru armonia viersului ceresc al lor; dar ce folos! Căzui și eu cu mulți alții depreună, și căzui tocma într-o baltă, unde n’auzii numa broaște cântând!... Pentru*

aceasta, până la un alt prilej, când mi s-a lovit să beau din fântâna curatelor surori, primește, iubite cetitoriu, cu bunăvoință, această izvoditură!... și socotește cu priință, aducându-ți purure aminte că apa de baltă nice odinioară nu este limpede ca de fântână.” Nicolae Manolescu are dreptate să considere că interesul lui Budai-Deleanu se îndreaptă mai curând spre scrierea unei „comedii a literaturii,” întretesând în „poemation”-ul său realul și ficțiunea, într-un joc permanent al livrescului ce se complăce într-o oglindire în propriile sale structuri: „Aceste texte preliminare ne dau o idee relativ exactă de ce a urmărit în fond Budai și de cititorul căruia el i se adresa. Budai era la fel de puțin ispitit să scrie o epopee burlescă, cum era să scrie una serioasă. Subiectul și personajele îl preocupau mai degrabă ca pretexte pentru o «jucăreauă» literară, pentru o comedie a literaturii, constând într-un permanent amestec de ficțiune și de critică a ficțiunii (căci subsolurile trebuie considerate ca aparținând textului operei), în care cele mai diverse procedee să fie deopotrivă puse în practică și discutate. Dacă există un model, acesta nu poate fi decât romanul lui Cervantes. Adevăratul caracter ludic al acestei epopei nu e de găsit la nivelul conținutului, ci la acela al mijloacelor formale. Țiganiada este mai degrabă o epopee a literaturii decât una a țiganilor și o comedie a literaturității mai degrabă decât una a limbajului.”

În același sens, opera poate fi considerată o apologie a unei „lumi pe dos,” a unui univers carnavalesc, în care sensurile sunt răsturnate, ierarhiile prestabilite sunt abolite, iar dinamica relațiilor dintre oameni - aleatorie. Ion Istrate este criticul ce aderă la o astfel de intuiție a operei, punând în penumbră mesajul operei și făcându-ne mai curând atenți la viziunea artistică a autorului: „departe de a fi, cum s-a spus, un poem eroicomic, care surprinde comicul în cadrul eroicului, epopeea e de la un capăt la altul un clocotitor hohot de râs, expresie a maximei gratuități, pe care se întemeiază câteodată comicul ca atitudine față de existență.” De altfel, chiar în invocația adresată muzei, ghicim un gust neîndoielnic al farsei, sugestia unei „lumi pe dos,” precum și un spațiu al carnavalescului, în care convențiile - literarului și ale umanului - sunt demitizate, iar desacralizarea e singura normă ce guvernează

universul acesta uman pestriț, policrom, de o diversitate ce accentuează asupra „deșertăciunii” tuturor lucrurilor („*O! tu hârtie mult răbdătoare / Care pe spate-ți, cu voie bună, / Toată-înțelepția de supt soare / Și nebunia porți împreună, / Poartă și-aceste stihuri a mele, / Cum ți le dau, și bune și rele. / Apoi zică cine câte știe, / Eu cu mândru Solomon oi zice: / Toate-s deșerte și nebunie*”).

Compoziția epopeii este structurată pe două planuri: cel terestru și cel divin, corespunzând zeilor din epopeile homerice. Alcătuită din 12 cântece, **Țiganiada** e prima epopee încheiată din literatura română. Acțiunea e plasată în Muntenia, în epoca lui Vlad Țepeș, autorul alegând ca protagonistă a lucrării sale, alegorice și parodice, eterogena ceată a țiganilor aflată într-o tentativă eroi-comică de organizare statală. Acțiunea, simplă în sine, se rezumă la prezentarea drumului țiganilor, o parodie a unui traseu inițiativ. Ioana Em. Petrescu observă: „*Ca orice epopee, și mai ales ca orice epopee comică, Țiganiada se hrănește dintr-o îndelungată tradiție literară pe care o integrează și, în același timp, o parodiază. Dar, cu sentimentul unui întemeietor, Budai-Deleanu săvârșește gestul unei întoarceri la Homer, care e o întoarcere spre poezia originară.*” Planul epic al epopeii e dominat de Vlad Țepeș, apoi de viteazul Argineanu și în final, de personajul - simbol Romândor. În plan stilistic, e remarcabilă capacitatea lui Budai-Deleanu de a reda modul caracteristic de a vorbi al eroilor săi, cu particularitățile fonetice individualizate. Graiul muntenesc se îmbină cu elementele de argou, arhaismele cu neologismele, toate creând imaginea unei limbi expresive, capabile să redea, în egală măsură, sublimul și ridicolul. Pentru Ioana Em. Petrescu, „*Opera lui Budai-Deleanu este, în esență, o întrebare deschisă asupra perspectivelor umanității de a ajunge la fericire, o întrebare născută în climatul secolului al XVIII-lea, în care ideea «fericirii» - a fericirii societății în primul rând - devine o obsesie.*”

Țiganiada este în esența structurii și stilului său, o operă cu mesaj iluminist, dar și o creație de o incontestabilă valoare estetică, în care elementele baroce sunt ușor de identificat. Cuvintele lui Drăghici, de pildă, aduc în scenă ideea - iluministă - a unirii, a unității de voință a întregii

națiuni, ca o condiție a progresului social și național („*Fiți purure-ntr-o minte ș-o voie, / Mai vârtos la vreme dă nevoie, / Că, dacă nu vă veți prinde dă mână, / Părtașiri iubind și-mpărechiare, / Asuprivă-va limbă străină / Și veți hi periți fără scăpare; / Nice veți mai face-un neam pă lume, / Ci veți hi fără țară și nume*”). Ion Budai-Deleanu își realizează opera prin categoria grotescului, ca modalitate de redare imagistică a talentului său critic, prin virulența expresivă, satirică și pamfletară. Subiectul **Țiganiadei** are, cum mărturisește scriitorul, „*temei istoricesc*,” iar autorul declară că a scris sub influența categoriei comicului, susținând totuși că afirmațiile sale sunt adevărate, în acest fel scrierea sa devenind patetică.

Din punct de vedere al structurii, în ciuda aparenței de unitate epopeică, **Țiganiada** e alcătuită din nuclee și fragmente alăturate de scriitor după un plan îndelung chibzuit, compunând astfel o operă cu caracter baroc. În acest sens, semnificativă e reproducerea în ordine a „argumentelor” care rezumă explicativ conținutul celor 12 cânturi. Firul epic al evenimentelor e fixat pe călătoria, fabuloasă și pitorească a țiganilor de la Flămânda la Inimoasa, în cadrul căreia scriitorul intercalează alte întâmplări și acțiuni. Înaintarea epică de-a lungul celor 12 cânturi se face lent, pentru că forțe de natură social-politică (Vlad Țepeș) și forțe supranaturale (Satana) își dispută stăpânirea asupra cetii țiganilor. Pe parcursul acțiunii, alte două forțe intervin: pe de o parte turcii, în frunte cu sultanul, și pe de alta, chiar puterea demiurgică, divinitatea.

Dialogul asupra destinului țiganilor se desfășoară între două planuri epice: pe de o parte, simbolul binelui, Vlad Țepeș, ajutat de paradis și, pe de altă parte, simbolul malefic, al răului, reprezentat de Sultan, sub protecția forțelor infernului. Cadrul epic general al epopeii e constituit, așadar, din călătoria taberei țiganilor, o călătorie fără sens și fără scop, cu multe popasuri și ocolișuri ce nu își au rostul. În timp ce Vlad Țepeș imaginează înarmarea cetii țigănești ca pe o farsă, protagoniștii epopeii iau iluzia drept realitate, devin personaje hilare în această înscenare carnavalescă, se transformă în măști cu o mimică ce oscilează de la ridicol la grotesc și absurd. În cadrul general al aventurii migrației țiganilor de la Flămânda spre Inimoasa se

intercalează cea de a doua călătorie, aventura individuală a lui Parpanghel, o parodie caricaturală a unui roman cavaleresc medieval.

Ion Budai-Deleanu face de la început distincția între poet și orator, între poetică și retorică. El consideră că, față de retorică, poetica are o modalitate proprie, personificarea. Scriitorul se dovedește un bun cunoscător al oratoriei antice; astfel, se observă, în tabăra țiganilor, la curtea lui Vlad Țepeș, în paradis și în infern numeroase adunări unde se discută probleme dintre cele mai diverse, astfel încât întreaga *Țiganiadă* e spațiul de desfășurare a unor pitorești lupte oratorice între membrii cetii, între sfinții paradisiului și demoni sau între voievod și boieri. E un adevărat „*bâlci al deșertăciunilor*,” în care personajele, cu înfățișări comice și grotesci, joacă diferite roluri, e un univers simbolic, încărcat de semnificații alegorice, care dezvăluie sensuri istorice majore, dar și adevăruri tragice. Autorul ajunge să parodieze chiar retorică, ironizând structura sa tradițională, devalorizată și mistificată de-a lungul timpului. Nu lipsesc din discursurile *Țiganiadei* diverse figuri de stil, clișee de vorbire și de gândire. Aproape toate discursurile au un caracter polemic, căci vorbitorii se înfruntă cu violență, se contrazic neîncetat, sfatul transformându-se astfel într-un spațiu al unei lupte oratorice haotice (un exemplu l-ar constitui discursurile lui Baroreu și Slobozan). Ceea ce îl caracterizează mai ales pe Ion Budai-Deleanu ca poet e faptul că el a înțeles marea importanță a mitologiei și tradițiilor românești pentru literatură. În întreaga sa operă, scriitorul se dovedește un profund cunoscător al oamenilor, el reușind să transforme impresiile adunate din diferitele medii pe care le-a străbătut și le-a cunoscut în valori literare. În versurile *Țiganiadei*, satira se împletește strâns cu alegoria, o alegorie ce are, adesea, aspectul personificării și al parabolei cu iz baroc.

Țiganiada poate fi considerată și un fel de „tratată despre fericire,” conceput în mod epeic. Premisele viziunii epeice se află în raportul pe care Ion Budai-Deleanu îl stabilește între existența umană și universul sacru. Din cânturile *Țiganiadei* se desprind foarte multe idei social-politice și istorice de origine iluministă, expuse fie prin intermediul oratorilor, fie prin comentariile de subsol sau direct de către poet, toate aceste idei definind o concepție social-politică radicală, ce valorifică ideile enciclopediștilor

francezi. Din punct de vedere stilistic, se poate observa că autorul, în ciuda „neajungerii” limbii, reușește să redea în mod sugestiv trăiri, emoții, sentimente, prin comparații plastice, prin hiperbole sau enumerări, multe dintre ele folosite în spirit și în expresie populară („*Cum vulturul silit de foame, / Împrejur, pretutinde-ne zboară, / Câmpuri, păduri și grădini cu poame / Străbătând cu vederea, ca doară / Va zări stârvuri și mortăciune / Sau ceva vrednic de vânăciune, / Așa Sătana cu fața viclenită / Caută de sus, nevăzut de nime, / Și zărește toate-ntr-o clipită...*”).

Mai e de semnalat capacitatea scriitorului de a reda modalitățile caracteristice de a vorbi ale eroilor săi, cu trăsături fonetice specifice, dar, de asemenea, și verva expunerii, cu o cunoaștere subtilă a psihologiei maselor dezorganizate, aflate într-o mișcare haotică, centrifugă. În epopee, graiul muntenesc se împletește cu elemente de argou, cu arhaisme și neologisme, creându-se astfel imaginea unei limbi literare de o deosebită forță expresivă, capabilă să redea, în egală măsură și cu egal efect, grandoarea și caricaturalul, sublimul și ridicolul, ca trăsături extreme ale psihologiei umane, surprinse în gesturile și mișcările cele mai ascunse ale eroilor („*Iar’ dă crâcimărițe și crâcimari / Pe-aceia pun ș’acolo să fie, / Care din drepte măsură și mari / Au făcut mai mici prin viclenie / Ș’au băgat vrăjitori ș’apă-în vin / Sau măsura n’au făcut dăplin. // Dincolo vezi bolte și dughiene / Tot cu marfă pentr’oamenii răi: / Cesta vinde-obrăzare viclene / Pentru fățarnici și farisăi, / Cea sâliman și rumenele / Ș’alte-ape stricătoare de piele*”). Exegeții operei lui Budai-Deleanu au observat că faptele, gesturile eroilor sunt toate așezate pe o scenă a imaginarului, pe o scenă a verbalității dezlănțuite, împinse la limita neverosimilului. De altfel, poetul însuși își mărturisește caracterul volubil, verbozitatea, abundența lexicală („*Cum sunt femeile totdeună / Când știu ceva despre oarecine, / Ar crepa pe loc să nu o spună / Încăi la pretenele vecine, / Așa-i musa mea: de minte ușoară, / Iar de gură tocma ca ș-o moară*”). În mod cu totul frapant, această verbalitate excesivă aduce cu sine în structura imaginarului epopeii un efect sporit de referențialitate, un dinamism al imaginilor, o deosebit de puternică impresie a viului, a mișcării, a vînzolelii umane ce este presupusă de imaginea cetei

țigănilor aflați în stare de ebuliție socială. Memorabilă este imaginea iadului, zugrăvită în tușe lirice care îmbină atrocele cu naivitatea, enormul și grotescul, într-o perspectivă dusă până la caricaturalul teratomorf al bestiariilor medievale („*Nice un soare acolo luminează, / Nici pă ceriu sărin lună cu stele / Ci numa văpăile fac rază; / Însă ce mai văpăi sunt abele; / Dintr-însă nori dă fum se ridică / Și ploaie dă scânteii arzând pică. // Râuri dă foc încolo ș’încoace / Merg bolbotind ca nește pârjoale, / Focul nestâns toate-arde și coace, / Jar’ pe zios, în loc de iarbă moale, / Jar și spuză fierbinte răsare, / Nespusă din sine dând putoare. / Văzui pe toți dracii-în pielea goală, / Cu coarne-n frunte, cu nas dă câne, / Păstă tot mângiți cu neagră smoață, / Brânci dă urs având și coade spâne, / Ochi dă buhă, dă capră picioare, / Ș-arepi de liliac în spinare*”).

Operă de indiscutabile ecouri iluministe, în ceea ce privește ideologia tratată atât de plastic în limbajul său suculent, *Țiganiada* nu este mai puțin o operă barocă, prin abundența episoadelor, eroilor, întâmplărilor și gesturilor, dar și prin spectacolul lumii ca teatru ce ni se înfățișează aici, al lumii privite din perspectiva enormă a unui comedialograf. *Țiganiada* este, cum subliniază Nicolae Manolescu, „*Don Quijote al nostru, glumă și satiră, fantasmagorie și scriere înalt simbolică, ficțiune și critică a ei.*”

Bibliografie critică selectivă

- George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Editura Minerva, 1982.
- Paul Cornea, *Studii de literatură română modernă*, București, Editura pentru literatură, 1962.
- Ioana Em. Petrescu, *Configurații*, Cluj, Editura Dacia, 1981.
- Ioana Em. Petrescu, *Ion Budai-Deleanu sau eposul comic*, Cluj, Editura Dacia, 1974.
- Dumitru Popovici, *Studii literare*, I, Cluj, Editura Dacia, 1972.
- Elvira Sorohan, *Introducere în opera lui Ion Budai Deleanu*, București, Editura Minerva, 1984.
- Mircea Vaida, *Ion Budai Deleanu*, București, Editura Albatros, 1971.

Ion Budai - Deleanu
Emphasis of Comic Odyssey

Abstract

Representing the Transylvanian School, Ion Budai-Deleanu is the first great poet that this literary movement has offered to us. He was an educated man, whose activity as a writer, poet, literary critic and theoretician, historian and linguist is still astonishing. His work is defined as promoting the ideas of the Transylvanian Enlightenment, that means the Latin origin of Romanians and their language. Considering the shape and the content of his works, obviously it is difficult to classify; it cannot be considered as artistical work, but, in the same time, it grows out of the limits of the historical chronicles.

He considered that Romanian language is not appropriate for poetical expression and his intention was to create a new language, an original artistic language, in order to improve poetical vision.

Ion Budai-Deleanu is the author of the first Romanian odyssey - *Țiganiada* - in an accomplished version. It was called „a treaty about hapiness,” but the main idea of the poem reffers to the Romanians unity and desideratum.